

Ekonomická situace rodiny je ovlivněna tolika okolnostmi, že trestní právo samo o sobě má při působení na ekonomickou situaci a stabilitu pouze podpůrný vliv. Ale i tak se jedná o vliv významný. České trestní právo sice považuje hodnotu rodiny za chráněný společenský zájem, ale bezchybné rozhodně není a dnešní době již zcela neodpovídá.

Mnohé rodiny jsou v dnešní době vysokého počtu rozvodů a neúplných rodin odkázány na výživné. Na příkladech uvedených v této práci je vidět, že nejpodstatnějších chyb se český stát dopouští v oblasti vymáhání výživného. Nedokáže postupovat příliš rozhodně a naplno se zde projevuje především nadprůměrná délka soudních řízení. Snaha o zavedení institutu náhradního výživného se sice tento nešvar snaží řešit, ovšem nikoliv komplexně, ale pouze tak, že řešení problému přesouvá z jednotlivce na stát, aniž by se pokusila zrychlit, zjednodušit a zefektivnit samo vymáhání. Navíc ani tato omezená snaha nebyla završena v zákonodárném procesu úspěchem.

Jde-li o trestněprávní stránku vyživovací povinnosti, návrh nového trestního zákoníku příliš změn nepřináší. Navíc ani zde není jasné, zda a kdy a s jakými změnami se ho podaří schválit v Parlamentu. Vymáhání výživného totiž pro svoje zdárné fungování potřebuje účinnou trestněprávní podporu. Lze si představit využívání alternativních trestů, jejichž účelem by bylo především dosáhnout toho, aby ke splnění vyživovací povinnosti docházelo. Trest odnětí svobody by zde měl fungovat především podpůrně a až jako nejposlednější možnost. Sám o sobě je totiž v případě neplnění vyživovací povinnosti kontraproduktivní, jelikož pachatele izoluje a způsobí finanční náklady daňovým poplatníkům a žádný prospěch oprávněným osobám. A to je právě ta výzva, s níž by se legislativa měla časem vypořádat.

Pokud jde o problematiku návykových látek, i zde můžeme podobně jako u výživného vyzorovat jistou podobnost v tom smyslu, že sám o sobě trest

odnětí svobody v některých případech přinese více škody než užítku. I zde by měla být hlavním účelem trestání snaha o nápravu pachatele a o jeho léčbu a návrat do společnosti, jakož i o jeho ekonomický přínos společnosti a rodině a ne tak jako dnes izolace a ekonomická zátěž pro daňové poplatníky. To jsou všechno hlediska, která by měl zákonodárce mít na paměti. A následně by je především měli mít na paměti soudci, kteří jsou nakonec těmi rozhodujícími v každém konkrétním případě.

I v ostatních státech Evropské unie se s podobnými problémy potýkají, ovšem v některých právních úpravách jsou zajímavá ustanovení a zajímavé postupy, jimiž bychom se mohli přinejmenším inspirovat. Také ve Spojených státech amerických, i přes jejich odlišnost pokud jde o právní a společensko-kulturní systém, je mnoho zajímavých právních úprav, které jsou v některých oblastech velmi efektivní a pokud si z nich nebudeme brát příklad (což je vzhledem k výše zmíněným rozdílům pochopitelné), měli bychom je alespoň vzít v potaz. Zvláště se to týká efektivity vymáhání práva.

Skutečnost, že návrh nového trestního zákoníku neprošel v Parlamentu, vzali mnozí odborníci jako tragédii. Vzhledem k novému rozložení politických sil by se tato skutečnost ovšem dala vyložit také jako výzva, jelikož tak dlouho zpracovávaný kodex nelze jen tak bez náhrady shodit ze stolu. Při novém projednávání tohoto návrhu, k němuž jistě v budoucnu dojde, je pak na čase ještě zvážit některé drobné úpravy a změny. Doufejme, že k lepšímu. Poslanecké pozměňovací návrhy totiž odborníkům většinou nahánějí husí kůži. Možná si ale právě díky tomu časem vypěstují hroší kůži a svoje návrhy budou prosazovat sice po dlouhé době, zato ale kvalitnější a funkčnější. Přejme to i těm, kteří si uvědomují roli trestního práva ve vztahu k rodině a k jejímu stabilizačnímu prvku – k její ekonomické situaci.